ورتالىق كوميتەتتىڭ ۇگىت ءبولىمى، مەملەكەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كوميتەتى 2019 ـ جىلعى "ەڭ ارداقتى شيپاگەرلەر"دىڭ ىزگى ىستەرىن بىرلەسىپ جاريالادى

شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ 8 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى بەيجيڭنەن بەرگەن حابارى (ءتىلشى چۇي تيك). باس شۋجي شي جينپيڭنىڭ دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق قىزمەتى جونىندەگى ماڭىزدى نۇسقاۋىنىڭ رۋحىن ىشكەرىلەي ۇيرەنۋ، دايەكتەندىرۋ، "ءومىردى قادىرلەۋ ـ قورعاۋ، اجالعا اراشاشى، جارالعا جەبەۋشى بولۋ، ۇلەس قوسۋعا پەيىل بولۋ، شەكسىز سۇيىسپەنشىلىك" وسكەلەڭ رۋحىن اسقاقتاتۋ، "اۋەلگى ماقساتتى ۇمىتپاۋ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ" نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيەسىن تيعىلىقتى ورىستەتۋ ءۇشىن، 8 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنگى 2 ـ رەتكى "جۇڭگو شيپاگەرلەر مەرەكەسى" بايلانىسىمەن، ورتالىق كوميتەتتىڭ ۇگىت ءبولىمى، مەملەكەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كوميتەتى 2019 ـ جىلعى "ەڭ ارداقتى شيپاگەرلەر"دىڭ ىزگى ىستەرىن تۇتاس قوعامعا اشىق جاريالادى.

ۋاڭ دۇڭجين، ۋاڭ شينحۋا، شى شۋەمين، ياۋ يۇيفىڭ، گى جۇنبو، جاڭ جۇنتيڭ، جۋاڭ شىحۋا، ۋاڭ چۋان، تان شياۋچين، گۋ فاڭجوۋ (قايتىس بولعان) سياقتى 10 دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق قىزمەتكەرى جانە جۇڭگو ەرىكتى شيپاگەرلەر ۇجىمى دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق ىستەرىنىڭ ءتۇرلى سالاسىندا كۇرەس جاساپ، بۇكىل ىنتا ـ پەيىلىمەن حالىقتىڭ سالاماتتىعىنا قىزمەت ەتتى. ولاردىڭ اراسىندا كەيبىرەۋى ومىرىندە ءبىر عانا ىسپەن شۇعىلدانىپ، ەلىمىزدىڭ جۇلىن سۇرى زاتىنىڭ قابىنۋىن جويۋىنا ماڭىزدى ۇلەس قوستى؛ كەيبىرەۋى 60 جىل بويى جۇڭگوشا شيپاگەرلىكپەن شۇعىلدانىپ، ىنەمەن اۋرۋدى ەمدەدى؛ كەيبىرەۋى تىرشىلىكسىز وڭىرگە سايىس جاريالاپ، ناۋقاستاردىڭ ءومىرىن اماناتتاعان تىلەگىن اقتادى؛ كەيبىرەۋى رياسىز كوڭىلمەن علىم ـ تەحنيكا ارقىلى وتان ءۇمىتىن اقتاپ، دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق علمي زەرتتەۋدىڭ شىڭىنا تالپىندى؛ كەيبىرەۋى ەرەن شيپاگەرلىك ونەرىمەن جانە ىستىق مەيىرىمەن ايەلدەر مەن بالالاردىڭ دەنساۋلىعىن قورعادى؛ كەيبىرەۋى كوپ جىلداردان بەرى شەكارا وڭىرگە جانە اۋىل ـ قىستاققا تامىر تارتىپ، ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ سالاماتتىعىن، باقىتىن جوعارىلاتتى؛ تاعى كەيبىرەۋى سالاماتتىق ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىنە ىشكەرىلەي ارالاسىپ، دوڭگەلەك داۋلەتتىلىك جولىندا بىرەۋىنىڭ دە قاتاردان قالماۋىن ماقسات ەتتى.

جاريالاۋ سالتىندا ناق مايداندا "ەڭ ارداقتى شيپاگەرلەر"دىڭ ىزگى ىستەرى جونىندەگى بەينە جازبالى قىسقا فيلم قويىلىپ، تىلشىلىكتە ولاردىڭ شيپاگەرلىكپەن شۇعىلدانۋ جونىندەگى اسەرى باياندالدى. ورتالىق كوميتەت ۇگىت ءبولىمىنىڭ، مەملەكەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كوميتەتىنىڭ جاۋاپتى جولداستارى ولارعا "ەڭ ارداقتى شيپاگەر" داڭقتى كۋالىگىن تاراتتى.

جاريالاۋ سالتىنا قاتىناسقان ءبىر ەمدەۋ قىزمەتكەرى ۋاكىلى بىلاي دەدى: "جۇڭگوداعى جاقسى شيپاگەرلەر"دەن، "جۇڭگوداعى جاقسى سەسترالار"دان، "ەڭ ارداقتى شيپاگەرلەر"دەن ءاربىر ۇرپاق دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق قىزمەتكەرلەرىنىڭ وتانىمەن بىرگە ەسەيىپ ـ ەرجەتكەنىن، بىرگە كۇرەس جۇرگىزگەن ماشاقاتتى بارىسىن كورىپ، جاڭا داۋىردەگى دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق ىستەرىنىڭ داۋىندا قول جەتكەن كورنەكتى ناتيجەلەردى سەزىنۋگە بولادى. ءبىز ولاردان ۇيرەنىپ، حالىقتىڭ سالاماتتىعىن تالىقپاي قورعاۋ ارقىلى اۋەلگى ماقساتتى ۇمىتپاۋدى ۇعىندىرىپ، سالاماتتى جۇڭگو قۇرۋ ارەكەتى ارقىلى بورىشتى، جاۋاپكەرشىلىكتى باتىلدىقپەن ارقالاۋىمىز كەرەك.

ەرەن شيپاگەرلىك ونەرىمەن، شىنايى سۇيىسپەنشىلىگىمەن حالىق ءۇشىن ىستەدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

■ "ەڭ ارداقتى شيپاگەر" وسىلاي شىنىققان

8 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنى جۋاڭ شىحۋا جايشىلىقتاعىسىنداي تاڭەرتەڭ شيپاحاناعا كەلىپ، وپەراتسيا جاساپ، ناۋقاستار بولمەسىن ارالاپ، بىرگە دياگنوز قويىپ، داملىسىز ءبىر كۇن قاربالاس ءجۇردى. 46 جىلدان بەرى، ول ءار كۇنى وسىنداي قاربالاس تىنىشتىرمان ءارى كۇردەلى قىزمەتتى قايتالاپ، شارشادىم دەمەي جۇمىس ىستەپ كەلەدى.

جۋاڭ شىحۋا 18 جاسىندا اسكەرگە قاتىناسىپ شينجياڭعا كەلىپ، دەنساۋلىق ساقتاۋشى بولادى. 3 جىلدان كەيىن، جۋاڭ شىحۋا جۇڭگو حالىق ازاتتىق ارمياسى 4 ـ اسكەري مەديتسينا داشۋەسىنە ەمتيحان بەرىپ قابىلدانادى. وقۋ بىتىرگەن كەزدە، مەكتەپتە قالۋ ورايى الدىندا، ول باتىلدىقپەن شينجياڭعا قايتۋدى تاڭدايدى.

وتكە تاس بايلانۋ شينجياڭدا كوپ تۋىلاتىن اۋرۋ، ول كەزدە قارۋلى ساقشى شينجياڭ باس اترەتى شيپاحاناسىنىڭ وتكە تاس بايلانۋدى ەمدەۋ تەحنيكاسى بۇكىل ەلمەن سالىستىرعاندا ءبىرشاما كەنجە بولاتىن، جۋاڭ شىحۋا شيپاحاناعا ۋاقىتشا قىسقا، جاراقات اۋزى كىشكەنە، ساۋىعۋى تەز، اقەسى تومەن قۇرساق سۇڭگىسىمەن ءوت تاسىن كەسۋ تەحنيكاسىن ەنگىزۋدى ۇسىنىس ەتەدى.

ول كەزدە، شيپاحانا باۋىر ـ ءوت ءبولىمى ەندى عانا قۇرىلعان، قارجى كەمشىل ەدى، ول بولىمدەگى 4 قىزمەتكەرمەن بىرگە جەكە اقشالارىمەن وپەراتسيا جابدىقتارىن ساتىپ الادى. كوپتەگەن شيپاحانالار بۇل تەحنيكانى قولدانۋدا ءبىرشاما اباي بولىپ، كلينيكادا قولدانۋعا باتىلدىق ەتپەيدى. ول تاعى دا ءجۇزىم جانە جانۋارلاردىڭ باۋىرىن ساتىپ اكەلىپ، قايتا ـ قايتا ەلىكتەپ جاتتىعىپ، ءوت قالتاسى مەن باۋىردى اجىراتۋ تەحنيكاسىن تەز يگەرىپ الادى. ءبىر ايدان كەيىن، ول قۇرساق سۇڭگىسىمەن شينجياڭداعى تۇڭعىش ءوت قالتاسىن كەسىپ تاستاۋ وپەراتسياسىن ءساتتى جاسايدى.

جۋاڭ شىحۋا تۇڭعىش قۇرساق سۇڭگىسى وپەراتسياسىن 4 جارىم ساعاتتا جاساپ بولادى. كوپ جىلداردان كەيىن، ول ابدەن ىسىلىپ شىقتى: ءبىر رەتكى قۇرساق سۇڭگىسى وپەراتسياسىنا 10 مينۋت قانا كەتەدى، ءوت قالتاسىن اجىراتۋدى ەڭ تەز بولعاندا 47 سەكۋندتا بىتىرەدى، 100 مىڭ رەتتەن استام وپەراتسيادا ءبىر رەت تە ساتسىزدىك تۋىلمايدى.

مەيلى جاي شيپاگەر، الدە شيپاحانانىڭ باستىعى بولعاندا بولسىن، مەيلى قانشا قاربالاس بولسىن، قانشا شارشاسىن، جۋاڭ شىحۋا ءار كۇنى ناۋقاستار بولمەسىن ارالاۋعا تاباندى بولدى. ول: "ناۋقاستى كورمەسەم، وپەراتسيا جاساعاندا سەنىمدى بولا المايمىن؛ ناۋقاس مەنى كورمەسە، ولاردىڭ دا سەنىمى بولمايدى" دەيدى.

■ سۇيىسپەنشىلىكتىڭ ەڭ جوعارى دەڭگەيى باسقالاردى ءسۇيۋ

سۇيىسپەنشىلىكتىڭ ەڭ جوعارى دەڭگەيى باسقالاردى ءسۇيۋ. جۋاڭ شىحۋانىڭ سۇيىسپەنشىلىك المىندە ءسۇيۋ دەگەنىمىز شىنايى سۇيىسپەنشىلىكپەن حالىق ءۇشىن ىستەۋ، ءسۇيۋ دەگەنىمىز اجالعا اراشاشى، جارالعا جەبەۋشى بولۋ، قىسىلعانعا قارايلاسىپ، جوق ـ جىتىككە جاردەمدەسۋ.

2010 ـ جىلى 5 ـ ايدىڭ ءبىر كۇنى وتىنە تاس بايلانعان ازبەك شيپاحاناعا كەلىپ، جۋاڭ شىحۋانىڭ قولىن مىقتاپ ۇستاپ جىبەرمەيدى، اسىلىندە ازبەك وسىدان بۇرىن بىرنەشە شيپاحاناعا بارىپ ەمدەلگەن ەكەن. تەكسەرۋ ارقىلى ازبەكتىڭ قۇرساق قۋىسىن قالىڭ ماي قاباتى قاپتاپ، وپەراتسيا جاساۋ قيىن بولاتىنى انىقتالادى. "ناۋقاس السىتان كەلدى، ءبىز جاردەمدەسپەسەك نە بولعانى!" شيپاگەر قىزمەتكەرلەردىڭ اۋىر ۋايىمى الدىندا، جۋاڭ شىحۋا باتىل پوزيتسيا بىلدىرەدى. وپەراتسيا ءساتتى جاسالادى، شيپاحانادان شىعاردا ازبەك جۋاڭ شىحۋانىڭ قولىن تاعى قاتتى قىسىپ، جانارى جاسقا تولادى.

"ءبىز ناۋقاسقا قانشالىق ەرتە وپەراتسيا جاساساق، ناۋقاستىڭ اۋرۋ ازابى كۇن ەرتە جەڭىلدەيدى. تەك ناۋقاستىڭ اۋرۋ ازابىن ءوز ازابىمىزداي، ناۋقاستىڭ ءومىرىن ءوز ومىرىمىزدەي كورىپ، بار امالىن تاۋىپ ءاربىر ناۋقاستى ەمدەسەك قانا، ناۋقاسقا جاقسى قىزمەت ەتكەن بولامىز". جۋاڭ شىحۋانىڭ ءسوزى قاراپايىم دا شىنايى ەدى.

جۋاڭ شىحۋانىڭ قىزمەت ۇستەلىندە ءبىر كىشكەنە داپتەر بار، وعان بارلىق سالماقتى ناۋقاستاردىڭ تەلەفون ءنومىرى جازىلعان. ءبىر رەت شيپاحاناعا جاتقان ادامعا ءومىر بويى جاۋاپتى بولۋ ــ بۇل ونىڭ ناۋقاسقا بەرگەن ۋادەسى. وسى ۋادەنى بەرىك ۇستانعان ول ناۋقاستى تۋىسىنداي كورىپ، بارلىق امالدى قولدانىپ ولاردى ەمدەپ ساۋىقتىردى.

سالماقتى اۋرۋعا دۋشار بولعان كوپتەگەن ناۋقاستار بۇكىل شينجياڭنىڭ جەر ـ جەرىنەن داڭقىن ەستىپ شيپاحاناعا ەمدەلۋگە كەلەدى، ال وتباسى تۇرمىسىنىڭ قيىنشىلىعىنان اۋرۋ كورسەتۋگە اقشاسى بولماعاندارعا جۋاڭ شىحۋا ەمدەۋ قىزمەتكەرلەرىن باستاپ كومەك قولىن سوزىپ، ىلگەرىندى ـ كەيىندى 800 مىڭ يۋاننان استام جىلۋ اتاپ، ولاردىڭ ەمدەلۋ اقىسىن شەشۋگە كومەكتەستى.

■ ىسىلعان شيپاگەرلىك ونەرىمەن ار جاعىندا شيپاگەرلىك ىزگى ءمورال جاتىر

ىسىلعان شيپاگەرلىك ونەرىمەن ءتيپتى كوپ ناۋقاسقا جاقسىلىق جاساۋ جۋاڭ شىحۋانىڭ ەڭ ۇلكەن ارمانى. بۇل شيپاحانا جۋاڭ شىحۋا ەمدەۋ شاعىن بولىمشە اترەتىن ۇيىمداستىرىپ، قىستاقتارعا بارىپ، وتباسىلارىن ارالاپ ناۋقاس ەمدەپ، حالىقتى ۋايىمنان ارىلتىپ، نەگىزگى ساتىداعى ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ القاۋىنا بولەندى.

ءار رەت ارالاپ ناۋقاس كورگەن ساين، كوپتەگەن قىستاق تۇرعىندارى قىستاقتىڭ كىرە بەرىس اۋزىنا ەرتە جينالىپ، ۇيگە قايتقان جاقىنىن كۇتكەندەي ەمدەۋ شاعىن بولىمشە اترەتىن قارسى الاتىن. قىستاققا كىرىپ، 10 مينۋتقا جەتپەي، ۋاقىتشا ناۋقاس كورۋ ورنى قۇرىلادى، جۋاڭ شىحۋا قىستاق تۇرعىندارىن مۇقياتتىلىقپەن، سابىرلىلىقپەن تەكسەرىپ، ولارعا دياگنوز قويىپ، ءدارى جازىپ شيپاگەرلىك تاپسىرمالار بەرۋمەن بىرگە، اۋرۋدىڭ الدىن الۋ بىلىمدەرىن جالپىلاستىرۋمەن ابىگەر بولىپ، تىم كەش بولعاندا عانا قىستاقتان قايتاتىن.

ءبىر جولى ەمدەۋ شاعىن بولىمشە اترەتى ءۇرىمجى ەكونوميكالىق ـ تەحنيكالىق اشۋ رايونى (تۋتۇنحى رايونى) لياڭحى شاعىن اۋماعىنا باسقارۋ كوميتەتى داچۋان قىستاعىنا ارالاپ ناۋقاس كورۋگە كەلەدى، پاتامحان قارتتىڭ ۇيىنە كىرىسىمەن، قارت جۋاڭ شىحۋانىڭ قولىن قىسا ۇستاپ: "جۋاڭ شيپاحانا باستىعىنا راقمەت!" دەدى.

ءاسىلى كوپ جىلدىڭ الدىندا، پاتامحاننىڭ كۇيەۋى ورىمنان كەرەكتەن شىققان كەن قۋىسىنا ابايسىزدان ءتۇسىپ كەتىپ، باس سۇيەگى، ومىرتقاسى سياقتى 11 ورنىنىڭ سۇيەگى سىنادى. جۋاڭ شىحۋا 6 ساعاتتىق بويى قۇتقارۋ ارقىلى ونى اجال اۋزىنان الىپ قالادى، ءبىراق ول تۇرمىستا وزىنە ـ ءوزى قاراۋدان قالادى. سونىمەن جۋاڭ شىحۋا اپتا ساين ۆەلوسيپەدپەن 10 نەشە كيلومەتر جول باسىپ، وعان ساۋىقتىرۋ ەمدەۋىن جۇرگىزەدى. پاتامحاننىڭ كۇيەۋىنىڭ اۋرۋ جاعدايى ازداپ جاقسارعانىنان كەيىن، پاتامحاننىڭ ءوزىنىڭ وتىنە تاس بايلانىپ ناۋقاستانسا، قىزى ومىراۋ بەزى ىسىك ىسپەسىنە شالدىعادى. بۇكىل وتباسى تۇرمىستان تۇڭىلگەندە، جۋاڭ شىحۋا شەشەسى ـ قىزى ەكەۋىنە جىلۋ اتاپ وپەراتسيا جاسايدى ءارى ولاردىڭ شاعىن دۇكەن اشۋىنا جاردەمدەسەدى، كەيىن تاعى ءوز ەڭبەكاقىسىمەن ولارعا جاڭا ءۇي سالىپ بەرەدى. قازىر پاتامحاننىڭ ۇيىندەگىلەر ەڭسەلى جاڭا ۇيدە تۇرادى، تۇرمىسى دا بارعان ساين وڭالىپ كەلەدى.

تەك پاتامحان وتباسى عانا ەمەس، تاعى دا كوپتەگەن ناۋقاستاردىڭ وتباسىلارى دا جۋاڭ شىحۋانىڭ كومەگىنە يە بولدى. ونىڭ اسەرىندە ەمدەۋ شاعىن بولىمشە اترەتى ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ناۋقاسىن كورىپ، اۋرۋىن ەمدەۋمەن بىرگە، ىلگەرىندى ـ كەيىندى 500 نەشە ناۋقاستىڭ وتباسىلارىن كەدەيلىكتەن ارىلتىپ، 120 نەشە ناۋقاس بالانى مەكتەپ قۇشاعىنا ورالتتى.

ۇلتتىڭ گۇلدەنۋى جولىندا . ىرجۇرەك قۇرباندار شەجىرەسى

لي كىنۇڭ: قۇپيا سوعىس شەبىندەگى حيكمەتتى جياڭجۇن

شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ 7 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى حيفەيدان بەرگەن حابارى (ءتىلشى باۋ شياۋجيڭ). لي كىنۇڭ 1899 ـ جىلى انحۋيدىڭ ۋحۋىندا تۋىلعان. 1926 ـ جىلى جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنا كىرگەن. ول ۇزاق ۋاقىت مالىمەت جيناۋ جانە اماندىق قورعاۋ سياقتى ەرەكشە سوعىس شەبىندە قىزمەت ىستەپ، قاجىماس كۇرەس جىگەرى جانە يكەمدى قىزمەت ءتاسىلى ارقىلى باسىن ءباي تىگىپ، تالاي رەت ەرەن ەڭبەك ءسىڭىرىپ، قىسىلتاياڭ ساتتەردە پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ اماندىعىن قورعاپ، شەشۋشى ساتتەردە پارتيا ورتالىق كوميتەتىنە شەشۋشى سيپاتقا يە مالىمەتپەن قامداپ، جۇڭگو حالقىنىڭ ازاتتىق ىستەرى ءۇشىن ەلەۋلى ۇلەس قوستى، سوندىقتان ول "حيكمەتتى جياڭجۇن" دەپ ماداقتالدى.

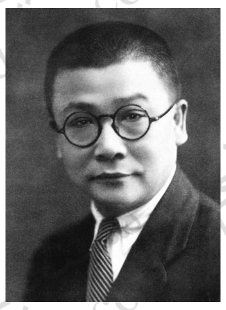

لي كىنۇڭنىڭ سۋرەتى (ماتەريال سۋرەت).
□ شينحۋا اگەنتتىگى تاراتقان

1929 ـ جىلى لي كىنۇڭ پارتيانىڭ جىبەرۋىمەن چيان جۋاڭفي، حۋ ديمەن بىرگە، گوميندانىڭ تىڭشىلىق باس ورگانىنا كىرىپ، ەرەكشە پارتيا گرۋپپاسىنىڭ باستىعى بولادى. 1930 ـ جىلى لي كىنۇڭ ورتالىقتىڭ ەرەكشە قيمىل بولىمىنە اۋىسىپ قىزمەت ىستەيدى، سودان باستاپ گوميندانىڭ CC ۇيىمىنىڭ قۇپيالىعى لي كىنۇڭنىڭ شاعىن گرۋپپاسىنىڭ باسشىلىعىندا جوسپارلى تۇردە دەر كەزىندە مەڭگەرىلدى. 1931 ـ جىلى 4 ـ ايدا ورتالىقتىڭ ەرەكشە قيمىل ءبولىمىنىڭ جاۋاپتىسى گۋ شۇنجاڭ تۇتقىندالىپ، ساتقىندىق ىستەيدى، جاۋلار گۋ شۇنجاڭنان پايدالانىپ پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شاڭحايداعى ورگانىن تۇگەل تورعا تۇسىرۋگە ۇرىنادى. مىنە وسىنداي قىل ۇستىندە تۇرعان قىسىلتاياڭ ساتتە، لي كىنۇڭ چيان جۋاڭفي جىبەرگەن ادامنان مالىمەت الىپ، امالىن تاۋىپ پارتيا ورتالىق كوميتەتىنە مالىمدەپ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ جانە جاسىرىن پارتيا ۇيىمىنىڭ اماندىعىن قورعاۋعا ۇلەس قوسادى.

جەر توڭكەرىسى سوعىسى كەزىندە، لي كىنۇڭ سوۆەت رايونى جانە قىزىل ارميانىڭ ساياسي اماندىق قورعاۋ قۇرىلىسىنا ات سالىسىپ، 25 مىڭ لي ۇزاق جورىققا قاتىناسادى، ىلگەرىندى ـ كەيىندى مەملەكەت ساياسي اماندىق قورعاۋ مەكەمەسى اتقارۋ ءبولىمىنىڭ باستىعى، قىزىل 1 ـ باعىت ارمياسى ساياسي اماندىق قورعاۋ مەكەمەسىنىڭ باستىعى، قىزىل ارميا قىزمەت ءبولىمىنىڭ باستىعى بولادى.

1935 ـ جىلى قىزىل ارميا ۇزاق جورىقتى باسىپ شانشيدىڭ سولتۇستىگىنە جەتكەن سوڭ، لي كىنۇڭ بۇيرىق بويىنشا پارتيامىزدىڭ ۋاكىلى رەتىندە، شىعىس سولتۇستىك ارمياسىنا ىشكەرىلەي بارىپ بايلانىس جاساۋ قىزمەتىن ورىستەتەدى، جاڭ شۋەلياڭ جياڭجۇنمەن قۇپيا كەڭەس وتكىزىپ، جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى ۇلتتىق بىرلىكساپتىڭ قالىپتاسۋىنا قول جەتكىزۋ، 2 ـ رەتكى گوميندان مەن كوممۋنيستىك پارتيانىڭ سەلبەستىك جاساسۋىن جۇزەگە اسىرۋ ءۇشىن ماڭىزدى ۇلەس قوسادى.

1938 ـ جىلى قىستا لي كىنۇڭ جوۋ ىنلايدىڭ نۇسقاۋى بويىنشا گۋيلينگە بارىپ 8 ـ ارميانىڭ قىزمەت باسقارماسىن قۇرىپ، پارتيامىزدىڭ باتىس وڭتۇستىك وڭىردە اشىق ۋاكىلدىك ورگانى مەن باسشىلىق ۇيتقىسىن بارلىققا كەلتىرەدى. وسى بارىستا لي كىنۇڭ گوميندانىڭ گۋيشيىنا بىرلىكساپ قىزمەتىن بەلسەنە ورىستەتىپ، ءار جاقتاعى قايراتكەرلەردى ىنتىماقتاستىرىپ، گۋيليندا جاپون شاپقىنشىلارىنا سەلبەسە قارسى تۇراتىن ءبىرشاما جاقسى ساياسي جاعدايدى جارىققا شىعارادى.

جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىس جەڭىسكە جەتكەن سوڭ، لي كىنۇڭ مالىمەت تۇپتاۋ تاراۋىنا باسشىلىق ەتىپ، ورتالىقتى جياڭ جيەشى ورتاعا قويعان چۇڭچيڭ كەلىسسوزىنىڭ جالعان بەيبىتشىلىك كەلىسسوز ەكەندىگىن دەر كەزىندە اشكەرەلەۋگە ماڭىزدى دالەل ـ سيپاتپەن قامدايدى. ازاتتىق سوعىسى كەزىندە، لي كىنۇڭ پارتيانىڭ جاسىرىن سوعىس شەبىن اسكەري سوعىسقا سايكەسۋگە جەتەكشىلىك ەتەدى، اسىرەسە، لياۋشىن، حۋايحاي، پيڭجيڭ ءۇش ۇلكەن سوعىستىڭ جەڭىسكە جەتۋىنە ماڭىزدى رول اتقارادى.

جاڭا جۇڭگو قۇرىلعان سوڭ، لي كىنۇڭ ىلگەرىندى ـ كەيىندى سىرتقى ىستەر مينيسترلىگىنىڭ ورىنباسار مينيسترى، ورتالىق اسكەري كوميتەتتى باس مالىمەت تۇپتاۋ ءبولىمىنىڭ باستىعى، جۇڭگو حالىق ازاتتىق ارمياسىنىڭ ورىنباسار باس ساناۋجاڭى قاتارلى مىندەتتەردى وتەيدى. 1951 ـ جىلى چاۋشيانىڭ سوعىس توقتاتۋ كەلىسسوزىنە قاتىناسادى. 1954 ـ جىلى جۇڭگونىڭ جەنەۆا ماجىلىسىنە قاتىناساتىن ۋاكىلدەر ۇيىرمەسىنىڭ ۋاكىلى بولادى. 1955 ـ جىلى شاڭجياڭ اسكەري اتاعىن الادى، 1 ـ دارەجەلى 1 ـ تامىز وردەنىن، 1 ـ دارەجەلى تاۋەلسىز ەركىندىك وردەنىن جانە 1 ـ دارەجەلى ازاتتىق وردەنىن الادى. 1962 ـ جىلى ناۋقاستان بەيجيڭدە قايتىس بولادى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

شايار اۋداندىق سۋ يگىلىگى مەكەمەسىنىڭ باستىعى جىڭ ۋي بىلاي دەدى: "بۇل ىسىنىڭ ماقساتى وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ اۋىل شارۋاشىلىعىن دامىتۋدا جالپىلاستىرۋعا، كوشىرۋگە بولاتىن جاڭا ۇلگىگە ىزدەنىس جاساۋ".

ادام باسىنا تۋرا كەلەتىن ەگىستىك جەر از، شارۋالاردىڭ جەرگە سۇيەنىپ كىرىس ارتتىرۋ قيىندىعى زور، اۋىل شارۋاشىلىعىن كولەمدەندىرىپ تيجارات جۇرگىزۋدە كۇش جەتكىلىكسىز بولۋ ــ وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ اۋىل ـ قىستاقتارىندا جاپپاي ورىن تەۋىپ وتىرعان ماسەلە. 2017 ـ جىلى شايار اۋدانى وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ 500 مىڭ مۋلىق جوعارى ونىمدى سۋ ۇنەمدەپ كىرىستى ارتتىرۋ ينجەنەرياسىن ۇستىنە الىپ، وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ دامۋىنا جانە شارۋالاردىڭ كىرىسىن ارتتىرۋعا تۇساۋ بولىپ وتىرعان كوپتەگەن قيىن ماسەلەلەردى شەشە باستادى.

الدىمەن جەردى تەگىستەۋ. "ءبىزدىڭ بۇل ارادا جەردىڭ قيىمدالۋ ەرەكشەلىگى كورنەكتى، ونىڭ ۇستىنە جوعارى ـ تومەندىگى اركەلكى، ءىرى تيپتەگى ماشينالار قولتىعىن جازا المايدى، بۇل كولەمدەندىرىپ تيجارات جۇرگىزۋگە كەدەرگى بولىپ وتىر. سوندىقتان ەڭ نەگىزگى قىزمەت ــ جەردى تەگىستەۋ بولىپ تابىلادى". جىڭ ۋي: "بۇل بولىك قارجى نىسان قۇرىلىسى قارجىسىنىڭ ىشىندە جوق، اۋدان قوعامدىق كاپيتال ەنگىزۋ ارقىلى ەڭ الدىمەن نەگىزدىك سيپاتتى قىزمەتتى تىندىردى"، ـ دەدى.

قازىرگە دەيىن، شينجياڭ ليحۋا توبى شەكتى جارنا سەرىكتەستىگى شايار اۋداندىق ۇكىمەتپەن سەلبەسىپ، 400 مىڭ مۋدان ارتىق جەردى تەگىستەدى، وزىندە بار 200 مىڭ مۋ اينالاسىنداعى جەردى اينالىمعا سالدى. "شايار ماقتا شارۋاشىلىعىنداعى ءىرى اۋدان، ءدال وسى جەردى تەگىستەۋ جانە اينالىمعا سالۋ ارقىلى، ءبىز 'كاسىپورىن + سەلبەستىك كووپەراتيۆى + شارۋا وتباسى' تاسىلىمەن تۇتاس كاسىپ تىزبەگى قۇرىلىسىن جۇرگىزە الدىق"، ـ دەدى وسى توپتىڭ قاراستىلىعىنداعى سەرىكتەستىك ــ شايار ليحۋا وسى زامانعى اۋىل شارۋاشىلىعىندا جاڭالىق اشۋ شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ الا باستىعى سۇن بين.

كەڭ كولەمدە جەر تەگىستەۋ مەن اينالىمعا سالۋ اياقتالعانىنان كەيىن، سۋ سىڭبەيتىن تۇعان، تامشىلاتىپ سۋارۋ ينجەنەرياسى، ينفورماتسيالاندىرۋ قۇرىلىسى ينجەنەرياسى قاتارلىلار ىلە ـ شالا ءجۇرىلدى. "قاقپاقشا اشىلىسىمەن، سۇيىق تىڭايتقىش ءبىر تۇلعالاندىرىلعان جەتكىزۋ قۇرىلعىسى ارقىلى اتىزعا جەتكىزىلەدى، ەرەكشە قولايلى بولدى"، ـ دەدى جىنشيڭ قىستاعى قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى لين يۇڭگو.

"ءتيپتى دە ماڭىزدىسى، مەحانيزم قۇرىلىسى". جىڭ ۋي مىنالاردى ءبىلدىردى: شايار اۋدانى جالپى مولشەردى مەڭگەرۋ مەن نورما بويىنشا باسقارۋ، باسقىشتى كەزدەگى سۋ ۇقىعى ءتۇزىمىن ورناتۋ، اۋىل شارۋاشىلىعىنداعى سۋ باعاسىن قالىپتاستىرۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرۋ، شارۋالاردىڭ سۋ ىستەتۋ سەلبەستىك كووپەراتيۆىن قۇرۋ، شاعىن تيپتەگى ەگىستىك سۋ يگىلىگى ينجەنەرياسى مال ـ مۇلىك ۇقىعى ءتۇزىمى رەفورماسىن ورىستەتۋ، ت. ب قاتاڭ تياناقتاندىرۋ ارقىلى سۋ جانە سۋ يگىلىگى قۇرىلعىلارىن شارۋالاردىڭ ءتول مۇددەسىمەن تىعىز بايلانىستىردى.

قايلۋر قالاشىعى چاڭگاتەرەك قىستاعىندا، شارۋالاردىڭ سۋ ىستەتۋ سەلبەستىك كووپەراتيۆى سۋ ىستەرىنىڭ قىستاقتا شەشىلەر ورنى بولۋىن جۇزەگە اسىردى. "بۇرىن سۋ قىستاققا كەلگەن سوڭ نەگىزىنەن ەشكىم باسقارمايتىن، ويتكەنى سۋ ىستەرىن باسقارۋ پۋنكتىندە بىرنەشە ادام عانا بولعاندىقتان، باسقارۋعا مۇلدە جەتىسپەيتىن"، ـ دەدى شايار اۋدانى سۋ ىستەرىن باسقارۋ باس پۋنكتىنىڭ ورىنباسار باستىعى رىن چۇنشيڭ.

"قازىر ءىس جاڭا وزگەردى". چاڭگاتەرەك قىستاعى شارۋالاردىڭ سۋ ىستەتۋ سەلبەستىك كووپەراتيۆىنىڭ الا باستىعى حالىق ايسا بىلاي دەدى: "قازىر قىستاقتا ءاربىر سۋ ىستەتەتىن وتباسىندا تۇگەلدەي سۋ ۇقىعى كۋالىگى بار، ينجەنەريانىڭ يەلىك ۇقىعى كووپەراتيۆكە ءتان، ال ءاربىر سۋ ىستەتۋشى وتباسى سەلبەستىك كووپەراتيۆىنىڭ مۇشەسى، سۋعا قاتىستى ىستەردى باسقاراتىن ادام بولىپ عانا قويماي، ونىڭ ۇستىنە ناقتى تياناقتانعان قاعيداسى مەن شارالارى دا بار بولدى".

ازەز اسەن ءار مۋىن 700 يۋاندىق باعامەن ءوز ۇيىنىڭ 20 مۋ جەرىن اينالىمعا سالدى. ول تاعى چاڭگاتەرەك قىستاعى شارۋالاردىڭ ەگىنشىلىك كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۆىنىڭ الا مۇشەسى. "ءبىر تۇتاس ەگەدى، وزىندىك قۇن تومەن، ءونىمى جوعارى، ادامعا اۋىر سالماق تۇسپەيدى، وسىزاماندانۋ دەگەننىڭ نە ەكەنىن وسىدان سەزىندىك"، ـ دەدى ازەز.

مەكەن ـ جايىمىز: ءۇرىمجى قالاسى ياڭزىجياڭ جولى 1 ـ ءنومىرلى اۋلا، پوچتا ءنومىرى: 830051، فاكس: 5593305 ايلىق باعاسى 19 يۋان، جىلدىق باعاسى 228 يۋان